Ч. 16 (12.382). Львів, четвер 23. січня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Роковини 22. січня 1919 р.

Львів, 22. січня 1930.

Від 1919 р. день 22. січня став віконопомним і переломовим у нашій історії. В старовинній столиці Володимира і Ярослава, столиці, яка 1649 р. витала й побідоносного Богдана, у золотоверхому Києві проголошено 22 січня 1919 р. Соборність усіх земель українських. Було це по році істнування Держави Української, проголошеної й утвореної четвертим універсалом 21. січня 1918 р.

В дні 22. січня 1919 р. здійснилось те, про що цілими століттями мріяли тільки найбільші духи та найкращі сини Землі Української. Мало що не тисячеліття треба було ждати тієї переломової хвилі, в якій мрія найшла свою реалізацію в ділі. Ця хвиля незабутня не тільки для учасників київського свята з 1919 р., але й для всіх сучасників, яких носила тоді Земля Українська.

І хоч зреалізоване в січні 1919 р. діло не встоялось довго у політичній дійсности, то в історії Українського Народу стало воно одним з найбільших та найзмістовніших національно-політичних актів і досягнень визвольної доби. На фірманенті української історії, особливож на політичному овиді грядучих українських поколінь цей акт буде найяснішою і провідною зорею. Ніяка сила ні не ослабить світла ні тим більше не згасить цієї зорі.

Роковини 22. січня 1919 р. це одно з найбільших свят розшматованої нині нашої великої Батьківщини. Воно рівночасно є символом невикористаної досі явсліз сили й могутности Українського Народу, які наслідком переходового заломання укриті й непомітні для стороннього ока. Цю силу й міць можемо відчути й унагляднити собі тільки ми, вдивляючись у проміннний акт з 22. січня 1919 р.

Аналізуючи тодішні обставини й події, призадумуючись над тодішніми успіхами й невдачами, ми мусимо вибирати з них для себе до наслідування усе те, що приспішувало реалізацію цього акту, а відкидати все, що стояло на перешкоді не тільки при його реалізації, але й при петрифікації.

Кожна історична невдача має те до себе, що може вчити цілі покоління оминати й вистерігатись помилок, які її спричинили. І роздумування над подіями по 22. січня 1919 р. мусить мати виховуюче значіння для всього нашого майбутнього. В ньому не сміють повторятися помилки минулого.

Нам на цьому місці не годиться з нагоди цих великих роковин входити в аналізу наших успіхів і невдач сперед 11-ти літ. Наше завдання — тільки звернути увагу на *саму подію*, на самий факт величанської історичної та політично-виховної ваги, розворушити думку цілої української громади, всіх вірних синів Української Нації та надати їй належний напрям.

Акт з 22. січня 1919 р. треба оцінювати передовсім як найпозитивніше досягнення наших національно-визвольних змагань та державно-творчих зусиль, а крім того як переломовий добуток нашої історії у XX-тому столітті. Критиці можуть підлягати події та цілий їх ланцюг як перед так і по цім акті, але сам акт реалізації всеукраїнської Соборности є святим, ненарушним також, як святою й непорушною буде память про нього в цілій будучій історії нашого Народу без огляду на те, які шляхи їй судились.

Православні справи у соймі.

Виступ українських послів. — Ганебна поведінка православних „бебеків". — „Подвиг" п. Богуславського.

Справа Православної Церкви у Польщі набрали в останньому часі знову розголосу. Інакше й бути не може: неунормований правний стан Правосл. Церкви, крайно нездорові внутрішньо-церковні відносини, відоме відношення уряду до Православної Церкви у звязку з загальною національною політикою, з другого боку агресивність римо-католицизму, все воно щораз більше розбурхує фермент, якого не всилі втишити жадні гальванізаційні заходи. В останньому тижні і на соймовій арені вирипули дві православні болячки — найбільш болючі й найбільш дразливі. Одна з них це розбірка православних святинь, з якою вяжеться сила моментів: і загальний правний хаос, і зловживання світської адміністрації на терені, куди вона не повинна встрявати, і акція латинського клиру, і зазіхання з ріжних сторін на матеріяльне добро і врешті просто таки людська злоба. Друга справа, сторого актуальна, це перипетії з проєктованим Собором Православної Церкви, які довели до виразного конфлікту поміж православною митрополією і міністром віросповідань, формально на ґрунті ріжної інтерпретації анахронічних і двоглядних т. зв. „тимчасових приписів про відношення Православної Церкви до держави", фактично на ґрунті боротьби за незалежність чи підпорядкування державній адміністрації Церкви. В обох цих справах Український Клюб зголосив — як відомо — внески, негайність яких мотивували *посли М. Струтинський і С. Хруцький*. Цей останній внесок — як це теж уже відомо — справді величезною більшістю був признаний негайним, бо незалежність якоїнебудь Церкви це принципіяльна справа, яка цікавить усі польські клюби. Мотивуючи свій внесок,*) пос. *Хруцький* переповів коротко перебіг конфлікту поміж митрополією і міністерством, доказуючи, що розпорядок міністра віросповідань із забороною переводити вибори до Собору, є протизаконний, бо вибори до Собору це виключно внутрішньо-церковна функція, до якої світські чинники не мають права мішатися. Міністр має дати лише згоду на само скликання Собору. Цю принципіяльну згоду він уже дав. Так само термін скликання Собору залежить від порозуміння між митрополитом і міністром, і в розпорядженні митрополії про вибори, терміну Собору не названо. Промовець зацитував опірну 14 ст. „Тимчасових приписів", після чого відчитав тексти заборон адміністраційних чинників переводити церковні вибори, в яких погрожується навіть репресіями (воєводи поліський і виленський, староста горохівський, кремінецький, берестейський). Тут пригадав посол Хруцький 115 ст. конституції, яка ґарантує свободу релігійних союзів, та 111, яка ґарантує свободу совісти. Тому „Тимчасові приписи", як суперечні з конституцією, взагалі не мають правної сили, а будучи оголошені лише в „Моніторі" (16. лютого 1922) не є формально законом. Переходячи до політичної сторінки справи, промовець звернув увагу, що вістка про вибори до Собору дійшла вже до найширших верств православного населення, що це населення від ряду літ жде Собору, й домагається того, аж оце раптом приходить заборона збиратися вірним навіть у церквах задля вибору делегатів на Собор. На закінчення промовець згадав про протести, які в цілому світі підносяться нині проти переслідування релігії у сусідньому з Польщею Рад. Союзі. „У такому моменті власти польської держави зовсім непотрібно викликують цю прикру й болісну для православних справу зі скликанням Собору".

Мотивуючи негайність внеску проти розбірки православних церков, *пос. М. Струтинський* почав від декрету з 18. грудня 1918 р. про тимчасову управу маєтком Православної Церкви. Цей декрет по нинішній день обовязує, хоча він зачіпає 113 ст. конституції, є суперечний з міжнародніми постановами та з договором про охорону національних меншин і хоча давно істнує Православна Митрополія, яка може сама опікуватися майном Правосл. Церкви. Дальше пригадує промовець ті факти з життя Правосл. Церкви під Польщею головно на Холмщині, які були вже порушувані з соймової трибуни у попередньому соймі та які все ще не находять полагоди. Врешті промовець переходить до актуальної від двох літ справи масової розбірки церков, вичислюючи конкретні випадки: в Тарнаватці, Красноброді, Віщу, Замсі, Кивці, Любартові, Крешові, Уханї, Павловичах, Крилові, Собіборі, Комарові, Лабуньках і т. д. Описує сцени, які при таких розбірках діються, наводить арґументи з польської сторони (що ці церкви були перед 1875 р. уніятські, та що їх забагато) і річево розправляється з ними. При цій нагоді наводить офіціяльну статистику. „Православного населення (казав далі пос. Струтинський) є у 12 повітах Холмщини навіть на підставі польської офіціяльної статистики понад 206.000, а на ділі багато більше. Православні цих повітів мали перед війною 386 церков, сьогодні — 63, себто нині припадає на одну церкву около 3.300 душ. Зачинено тут 115 церков, замінено на костели 150, знищено 59. На підставі урядових даних є у цих повітах 346.630 душ римокатоликів, костелів 194, себто 1 костел припадає на 1.792 душі. Одна церква належить на 164 км², один костел на 58 км². На оправдання розбірки церков подається в останньому часі, як мотив, що церковні будівлі загрожують публичній безпеці, як такі, що находиться у стані руїни. Однак у великій більшості випадків розібрано саме такі церкви, які населення хотіло ремонтувати на свій кошт". В останньому уступі своєї промови пос. Струтинський подав до відома, який вислід мають заходи місцевого православного населення та що діється з отриманим із розбірки будівельним матеріялом.

Проти негайности цього внеску виступив на трибуні — *посол Богуславський*. Цей його виступ буде записаний в історії українського життя під Польщею, як один із найприкріших, найбільш соромних моментів. Православний українець поборює на польській парляментарній трибуні внесок зголошений в обороні Православної Церкви! Цей момент так яскраво кидався у вічі, що на цілій соймовій салі запанував настрій якогось морального пригнічення і ніяковости. Він звертався не тільки проти самого Богуславського, який свою ролю вірного прислужника виконує так „чесно", що дає себе використовувати для поборювання власної Церкви, але й проти клюбу ББ., який у своїй розхрістаній тактиці „пусьць русіна на русіна" — грається з совістю своїх манекінів.

Жаль, що з приводу недостачі місця не можемо помістити в цілости елаборату, який доручено Богуславському прочитати з соймової трибуни. Він вартний того, щоби видрукувати його в десятках тисяч примірників і розкинути поміж усе православне населення Холмщини, Волині, Підляша і Полісся: ось тоді пізнав би православний народ український, якого має „заступника"! Пригадуємо, що це вже другий такий випадок у цьому соймі: *посол Сегейда*, сіямський брат Богуславського у ББ., виступав проти негайности українського внеску в справі Жабча. Потім здискредитував Сегейду сам волинський воєвода, нинішній міністр внутрішніх справ Юзефський, прийшовши до пересвідчення, що церкву в Жабчі таки треба повернути православним.

Ось деякі квітки з „промови" Богуславського:

„Внесок УНДО (!) дуже цікавий з огляду на час, вибраний для його зголошення. Цілий культурний світ не може бути байдужий на ті релігійні переслідування, яких ми є свідками у Союзі Соціялістичних Республик Рад. Переслідується духовенство всіх релігій, святині, православні церкви, римо-католицькі костели, біжниці мой-

*) Цей звіт з промов послів Струтинського й Хруцького та Богуславського роблений вірно по офіціяльному стенографічному протоколі. — Прим. Ред.

севого та магометанського віроісповідання — або нищиться або переміняється на клюби безбожників і т. д. і т. д. Взагалі ведеться боротьбу з релігією на цілому фронті. (Голос: Що мають до речі ці оповідання?). Прошу панів, одночасний нинішній внесок кожний невоорієнтований може зрозуміти так, що й у вас, в Польщі діється щось невідповідного, якщо вже не з релігією, то бодай з одним з християнських віроісповідань — православям, що й у нас ведеться переслідування православи... Отож можу заявити, що взагалі з православям у нас недобре, але зло лежить не там, де є так погано, тільки випливає радше з *непорозуміння(!)*... Коли кажеться про трудноші менностевої пробле и, то це може найкраще видно на тереиі Холмщини: там стрічалися і стрічаються національні течії польська, українська, московська (!) і віроісповідні — римокатолицька, уніятська і *православна*, остання у двох напрямках — русифікаторськім і *русифікаторсько-українськім*. (Пос. Васильчук: Так говорить автор брошури „В память 300-летія дома Романових" у 1913 р., — тоді ви були слугою царату, нині ви підсудчик!) *Так каже православний* в обороні православя... Населення, не вважаючи на важкі умови нинішнього істнування, є на загал терпеливе і спокійне. В часі світової війни Холмщина багато терпіла. Внаслідок примусового виселювання населення з рідних теренів дальше на схід, російським військом, яке хотіло приноровити в 1915 р. методи боротьби з 1912 р., з часів наполеонської війни, польська державність найшла терен Холмщини з населенням чисельно значно меншим, й ось про що річ іде у даному випадку, — *православні церкви зачинено з браку частинно вірних* (пос. Васильчук: „брехун"; віцемарш. Четвертинський: „кличу п. Васильчука до порядку") та головно *з браку православних духовних*. Частину церков, до яких була *та чи інша підстава (!)*, була висвячена на римо-католицькі костели, часть була зачинена... Не можна під жадним оглядом зачисляти тих випадків (розбірки церков) до випадків масових, коли римо-католицьке *населення (!)* приступає до розбірки церкви... Місцеві урядові чинники були в таких випадках зовсім *здезорієнтовані* і не завсіди виступали з належною інтеренцією, але *це не була їхня вина (!)*... Не шукаю винуватих. Ми, православне українське населення бажаємо собі стабілізації і просимо наших братів уніятів з УНДА (!) залишити нас в спокою, бо ми були без Вашої опіки і якось давали собі і даємо раду!"...

Після виголошення такої „оборони Правосл. Церкви перед УНДО-м", Богуславський мав ще ту „сміливість" підійти в кульоарах сойму до посла Хруцького з простягненою рукою. Посол Хруцький слушно заявив „оборонцеві православя", що руки йому не подає і балакати з ним не хоче. Розярений Богуславський крикнув услід послові Хруцькому погрозу „за це мені поплатитеся!" Чим і в який спосіб — це видно тайна нинішнього „можновладця" Богуславського!

Внесок посла Струтинського відійшов, як звичайний, до Адміністраційної Комісії. Завдяки відповідній тактиці голови тієї комісії славного вже Полякевича, реферат цього внеску перебрав згаданий вище „оборонець" жабчанської справи — Сегейда. Посол Целевич запротестував проти ломання звичаєвого права, яке каже приділювати реферати внесків членові клюбу, який даний внесок зголосив, та заповів корреферат.

Вісти з „Рідної Школи".

Офіціяльна збірка дару на „коляду" для „Рідної Школи" вже покінчена. Тому, що місяць січень — це місяць „Рідної Школи", — всі забавові підприємства повинні на протязі січня давати дохід з уладжень для „Рідної Школи".

Звертаємо увагу Кружків „Рідної Школи" й інших установ та громадян, які займалися переведенням збірки на „коляду", що згідно з доманганням кожного з трьох галицьких воєвідств мають вони повідомити до 25. січня 1930 р. дотичне староство „про вислід збірки й виказатися зі способу ужиття зібраних датків". Замічаємо, що „спосіб ужиття", це пересилка повної збірки до Головної Управи „Рідної Школи", бо тільки вона одержала дозвіл на збірку. Тому всі, що займалися уладженням збірки мусять до того речинця вислати зібрані гроші, збіркові листи й рахункове зіставлення збірки до Головної Управи, щоб не мати зайвих неприємностей від адміністраційної влади.

При своїх звідомленнях до Головної Управи подадуть упорядчики збірок до 30. січня 1930 р. списи тих уповажнених, які лист не звернули, бо на підставі цьогорічних воєвідських дозволів Головна Управа має такі списки предложити воєвідствам.

Щоби на будуче не дати адміністраційній владі притоки до відмовлення дозволів, взиваємо всіх, що зі збіркою для „Рідної Школи" мали до діла, виконати точно наші поручення, не переступаючи речинців, а зокрема під ніякою умовою й нікому не висилати ані не віддавати зібраних грошей, тільки чеком чи переказом пересилати їх до Головної Управи зі зазначенням „коляда".

Головна Управа „Рідної Школи".

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

З життя Волині.

Вибори до церковного собору. — Виклади д-ра Донцова. — Кіно-театр. — Сільський Господар".

Не зважаючи на те, що вибори до церковного собору були оголошені з запізненням, зацікавлення ними серед населення, а особливо серед селян було дуже помітне. Деяку роботу в цьому напрямку зробила відозва парляментарної церковної комісії. До всіх церков 12. січня селяни явилися масово. І здивуванню їх не було меж, коли вони побачили в церкві представників поліції або почули, що вибори заборонено. В багатьох місцях адміністрація не встигла доручити священикам заборони, і вибори відбулися: між іншим у місті Горохові, в селі Романові і т. д. Треба зазначити, що селяни дуже добре орієнтуються в подіях і правильно пояснюють собі цю заборону.

Д-р Д. Донцов виголосив два виклади в луцькій „Просвіті", а саме: 11. січня на тему: „Провід і маса" і 12. січня на тему: „Якість чи кількість". Перша лекція зібрала дуже багато місцевої інтеліґенції. Прибув на неї навіть голова „Рідної Хати" інж. Пилипчук і деякі члени. На другій лекції осіб „рідно-хатної" орієнтації ми вже не бачили. І в першій і в другій лекції дісталося всім — від соціялістів до демократів; не дісталося лише фашистам. Одначе публика виявила максімум толеранції, хоча з прелеґентом не погоджувалася, а особливо з його трактуванням демократії. Інакше поставилися до цього комуністи й сельробівиця. Вони привезли аж з Дубенщини боївку, озброєну в палиці, гнилі яйця і т. д. і пробували підчас викладу вигукувати. Та націоналістична молодь відразу дала їм належний відпір. З переляку хоробрим „боївкарям" довелося кидати яйця під стільці й рятуватися бігством. Невдала імпреза інтернаціоналістів, як кажуть, коштувала немало гроша.

В Луцьку заложено українську кооперативу „Кіно-Театр", яка перевела підготовчу роботу щодо придбання власних фільмів і випозичання чужих. Дня 13. січня п. р. уконституувалася надзірна рада кооперативи, при чому до її президії ввійшли: п. В. Островський, як голова, п. Ів. Мацик, як заступник голови і п. Налапа, як секретар.

Дня 2. лютого мають відбутися загальні збори філії „Сільського Господаря". Для полекшення праці загальних зборів, 22. грудня м. р. відбулася конференція рад усіх кружків, яка намітила плян праці на 1930 рік і проєкт бюджету. Між іншим ухвалено закладати при

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ. 14)

Сміх землі.

— От взяти тих дітей, — думав він по інерції, — що вони таке? Купка ріжних хемічних складників. Жменька урухомленої землі. Так, добра думка: жменька урухомленої землі. А сміх цієї купки льоґічно є сміхом тої самої землі. Коли цей сміх такий, а не інший, то очевидно, такі вже складники з неї вони вдихають. Тому то ми так безжурно й безглуздо сміємося! Так, так, так.

Голова Голянівського боліла все сильніше й сильніше.

— Але чому я сказав „ми"? Ні! я ні. Яж не сміюся оцим ідіотським сміхом! Я ношу в душі не сміх, а страждання, страждання багатьох поколінь. А хіба-ж мої попередники страждали?

Заплутався. Голова тріщала.

— Чи часом я не схожу з глузду? Що це за чудернацький біг думок? Але хіба-ж мої думки не оригінальні?

Ввійшов на площу Шевченка. Вуличний рух зростав. Дощик вгомонився. Виглянуло зза хмар омите й добре виспане сонце. Всміхнулося. А люди й не бачуть цього. Все кудись квапляться. Метушаться. Гуркотять колеса. Гудуть авта. Життя кипить. У голові Голянівського від цього шуму й гуркоту цілковито запоморочується.

Йде автоматично.

Ось і дім, у якому він витряс із душі на брудну землю стільки думок і переживань. Де вони? Чи залишилося в природі щонебудь з них? Чи все те, що витворювалося в його душі зникло без сліду?

„У природі ніщо не щезає" — згадав слова, які з апльомбом повторював один з його учителів. Значить, не гине й оцей ідіотський сміх? Значить, він буде вічно лунати над нашою землею? Значить, сміх землі вічний?

Відчинив двері й ввійшов до своєї кімнати, що дихнула на нього затхлим пахом трупарні. Швидче відчинив вікно

Гапка, почувши його кроки, швидко ввійшла, всміхнулася й спиталася:

— Чи подати сніданок?

— Не треба, — сухо відповів.

Закрила рота рукою, щоб не порскнути від сміху і вийшла.

За хвилинку до вух Голянівського долетів вибух нестримного сміху.

— Невже з мене? Напевне вже знають, як мене зрадила.

Скинув куртку, ліг і сховав голову під подушку, щоб не чути ідіотського сміху оцих урухомлених купок землі.

XIX.

За годину ввійшов Семенюк. Ввійшов досить голосно. До цього й кашлянув. Але Голянівський не просипався.

— Що це з ним? Вчора його цілий день не було. Тепер спить, як вбитий. Деб це він так загулявся? Ну, нехай виспиться, легше буде перенести удар. І дурні-ж ці шляхотські відсівки!

Махнув рукою й вийшов.

За деякий час ввійшла Гапка кликати на обід. Глянувши на Голянівського, присіла і, тримаючись за живіт, аж гойдалася від сміху. Очі її налилися кровю, лице стало багровим, руки мліли.

Тулуб Голянівського зі схованою під подушкою головою лежав у дивній і смішній позі.

Врешті Гапка суворо погрозила Голянівському пальцем.

— А добре тобі так, не бігай за такими малпами.

Показавши йому ще „носа" й погрозивши цілим пястуком, якого дійсно можна було злякатися, покликала господиню. Ввійшли на пальцях, нареготалися в жменю й вийшли. Лише в кухні дали волю сміхові.

Голянівський прокинувся десь біля пятої години. Нерви були спокійніші. Голова менше боліла. Тільки мязи були налиті якимсь важким тягарем.

Все те, що промайнуло в його голові по дорозі на стації, неначе випарувало з голови. Почав потрохи відновляти в памяті пережите.

— Чи дійсно вона була в Семенюка?

Почав швидко одягатися, причепурився й покликав Гапку.

— Але пан міцно спав! Видко, добре бавився з панночками, — колюче всміхнулася Гапка.

— Дайте мені чаю, — сухо відповів Голянівський. — Ага! Чи приходив сюди пан Семенюк?

— Вчора був і сьогодні вже приходив.

Підбадьоривши нерви чаєм, пішов до Семенюка.

XX.

— Так, — думав, — учора він тут був. Значить, спровадив мене на село, щоб я йому тут не перешкоджав, а сам сюди приїхав. Приїхали разом. Я не міг помилитися: бачив її в вагоні дуже добре. Але чого вона їздила до нього на село? Навіть ночувала. Очевидно, заздалегідь умовилися. Такі тепер приятелі! І чи я міг цього від нього сподіватися?

Ішов швидко, з твердим наміром зараз-же довідатися правди й одним махом скінчити цю трагікомедію.

Семенюка застав дома.

— Що з тобою? Жовтий, аж зелений, змучений, навіть постарів.

— Це, бачиш, рештки гриму.

— Що? Хіба-ж ти брав участь в якій виставі?

— Так, у драмі: „Товариш, що зраджує".

— Ти якийсь дивний. І белькочеш, як божевільний. Що з тобою?

— Що?! — скажено вибухнув Голянівський. — Питаєшся, що? Маєш ще нахабство питатися?

Семенюк широко розкрив очі від здивування. В голові блимнула думка: „Чи дійсно не захворів?"

Голянівський сів, схилив голову й тихо спитався:

— З якою метою ти мене ошукав? Викликав на село, а сам сюди припер?

— У цьому вся твоя драма?

— А чого-ж ти втік?

— Треба було.

(Продовження буде)

кружках досвідні поля зі штучними погноями й добірним насінням та досвідні городи, а також секції ощадности й контролі молочности, до чого вже зроблено підготовку в кількох селах. Брак матеріяльних засобів значно утруднює роботу філії. Щоби здобути їх, філія звернулася до волостних (ґмінних) рад з просьбою про внесення у бюджет на цей рік допомоги для філії і кружків. Ходять чутки, що деякі чинники вжили заходів, щоб ніякої допомоги приватним організаціям не призначати; звичайно, ця тенденція в першій мірі, а може й виключно, спрямована проти українських організацій, бо інші дістають допомоги з інших джерел. Одначе є відомости, що ради двох волостей ухвалили невеличку допомогу; деякі, в яких розвивається т. зв. „співжиття“, цілковито відмовили; з решти волостей відомости ще нема. Дня 14. січня в селі Лаврові відбувся концерт на користь кружка „Сільського Господаря“. Виступали хори — церковний і просвітянський. Перед концертом голова філії п. В. Островський мав реферат про новітні форми сільського господарства й працю „Сільського Господаря“, а між першим і другим відділом концерту доповідь на тему: „Пісня в житті народніх мас“.

Лучанин.

Чічерін не подається до димсії.

З Москви повідомляють, що комісар закордонних справ СРСР Чічерін, який через недугу подав був просьбу про димісію, тепер відкликав цю просьбу і хоче залишитись надалі при праці і тільки на короткий час виїде до лічничих місць направити своє здоровля. Радянська преса всеж пише, що стан здоровля Чічеріна є дуже поважний.

На організаційному фронті.

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 4. січня 1930 р. відбулася в Зборові в салі „Рідної Школи“ довірочна нарада громадських радних. Хоч повідомлення про нараду розіслано всього три дні перед зборами, то на них прибуло зі самого зборівського судового округа 145 радних. Справу гром. бюджетів реферував сен. Кузьмин. По рефераті вивязалася дуже оживлена дискусія, в котрій забирало голос багато присутніх. Небавком такі самі збори мають відбутися для судового округу залозецького в Залізцях.

На парляментарній арені.

Справа українських інвалідів у бюджетовій комісії.

На бюджетовій комісії польського сойму при бюджеті рент порушив **пос. Паліїв** справу українських інвалідів та вдів і сиріт по членах УГА, які, як відомо, не дістають від держави ніякого заосмотрення.

Це є одинокий випадок — говорив пос. Паліїв (промову подаємо в скороченні) — в Европі (Азії чи Африки не беру під увагу), де певна катеґорія інвалідів та воєнних вдів і сиріт є позбавлена всякої опіки з боку держави. Маю на думці інвалідів української армії та вдів і сиріт по членах тієї армії. Французи платять ренти членам німецької армії в Альзації, італійці — тирольцям, ромуни — малярам. Це зовсім зрозуміле. Бо з жертвами війни ніхто не веде війни по її закінченні.

Закон з 18. березня 1921 р. українських інвалідів виключає від державної допомоги не через забуття. Ні! Бо польські законодавці вважають українських інвалідів не членами армії, але бандитами. А ясним і доказаним є, що українські інваліди зі становища права становлять таку саму катеґорію інвалідів як австрійські, німецькі і російські. Служили вони своїй державі, яка програла війну, наслідком чого її територія дісталася Польщі. Вслід за тим Польща перебрала не тільки права, але й обовязки. Десять літ трівае такий стан. Даремно очікували ми ініція-

До ювилею „Діла“.

о. ОЛЕКСАНДЕР СТЕФАНОВИЧ.

Образ нашого розвитку і його труднощі.

(Докінчення.)

Також не було у нас власного часопису. У Відні появлявся лиш урядовий „Вістник“, що приносив хіба урядові іменування, але не доторкав зовсім наших життєвих справ. Аж у 60-тих роках почав виходити у Львові часопис „Слово“. В таких відносинах приходило воно тяжко нашій інтеліґенції, не зважаючи на розбуджений в ній національний дух, збиратись для обговорення народніх справ; а задля недостачі часопису не було змоги подавати устійнені думки до загального відома. Єдиним способом порозуміння була тоді тісна звязь священиків між собою, що з конечности візджались численно при всяких нагодах, обговорювали на тих віздах станові й публичні справи та подавали собі вісти, що наспівали з центрів краю.

Але коли так велося у нас, то наші противники заходилися живо коло свого діла. Вони втратили були в першім часі по революції з р. 1848 мир на віденськім дворі, але поволи почали туди наближуватись через своїх маґнатів і позискувати довіря. Ґр. Аґенор Ґолуховський став намісником краю, прибираючи позори прихильника нашого народу. Але за тими позорами крилося що інше. Як виказали відкриті пізніше урядові документи, Ґолуховський почав небавком висилати до віденського уряду ріжні звіти, в котрих кидав на наш нарід підозріння, начеб він гравітував до Росії. Розуміється, що ті наклепи були наскрізь неправдиві, бо наше селянство й духовенство стояло тоді якнайвірніше при австрійськім цісарі. Але ті підозріння приймалися поволи в далеких віденських кругах урядових, які наших відносин не знали. А доказом того була проба, яку зроблено в р. 1859 до введення у нас латинської абетки, щоб віддалити нас і цим побом від сходу. Ще гірше виявилось воно в р. 1860 при наданні конституції, а саме в некорисній для нас виборчій ординації. Замісць вимаганої нами окремої руської провінції, нас в репрезентації соймовій і парляментарній зредуковано до такої меншости, яка супроти великої більшости польського представництва не могла нічого осягнути.

Але ще й на цьому не досить. В р. 1866 вдалася Австрія у війну з Італією і Німеччиною і потерпіла велику поразку у війні з Німеччиною. Після цього вона помирилася зі своїми дотеперішніми противниками, малярами і поляками і пожертвувала їм свої найвірніші народи, а саме малярам хорватів, а полякам галицьких українців. Наслідком того введено в Галичині в р. 1866 польську мову в усіх урядах, а р. 1867 також польську мову як викладову у всіх середніх школах, хоч велику більшість населення краю творили українці (по тодішній термінольоґії: русини).

Така безмежна кривда, що переміняла несподівано нашу землю в польську провінцію, викликала серед нашої інтеліґенції найбільше огірчення. Вона стояла до того часу майже в цілости на становищі самостійного розвитку своєї народности, незалежно від польського й російського народу. Тепер часть її почала попадати в зневіру, чи при рівночаснім гнеті зі сторони Росії і галицької Польщі зможе вона своє питоме завдання сповнити. З того скористали російські аґенти і стали піддавати зневіреним думку про літературне обєднання з російським народом. Цю думку підняло тодішнє „Слово“ і проголосило клич: „В адін час (за годину) научіться па русски“. В цьому великому огірченні покинуло тоді багато студентів і деяких старших людей свій край, не хотячи тут учитися по польськи або служити польським цілям, і виїхали з розпуки у Росію. Поволи, з розвельможненням у нас Польщі, огортав цей дух ширші круги і витворював у краю вже справжню русофільську фракцію. Розуміється, що те сумне явище було водою на млин польських політиків, котрі могли сліпозорому австрійському урядові вже наглядно доказувати, що „галицькі русини є ворогами австрійської держави, а поляки єдиними її приятелями“.

Але рівночасно зайшов ще один факт. По польськім повстанню в Конґресівці в р. 1863 російський уряд побачив, що чинну участь у цьому повстанню приймали також облатинщені і спольщені унійтські священики Холмщини. Щоб тому зарадити, вказав міністерський референт цареві на галицьке унійтське духовенство, котре держиться крiпко свого обряду і при тому стоїть дуже вірно при своїм цісареві та радив для уздоровлення холмських відносин ужити галицьких священиків, що змоглиб очистити обряд від латинських примішок і піддержати в народі таку вірність для царя, яку піддержували для цісаря. На предложення російського уряду згодився Рим поставити львівського крилошанина, о. Михайла Куземського, холмським епископом і вислати туди більше число священиків. Але ця акція стрінулася з опором польської сторони, що намагалась ужити церковної справи для своїх політичних цілей, — а дальше з неприязню російського православного духовенства, що заздрими очима дивилось на галицьких пришельців, котрих піддтримував уряд. Це довело до того, що царський уряд рішив небавком змінити свою тактику й увести там замісць унії своє православя (р. 1875). Колиж епископ спротивився тому ділу, примушено його, тяжко хорого, вернути у Львів, де він небавком помер.

Подібно хотіли вертати й численні священики, але польська галицька влада не впустила їх уже до краю. Інші лишилися там добровільно, будучи зражені до польського католицтва за його постійно неприязне поведення супроти нашого обряду. З того факту скористала знов польська політика й оголосила в цілім католицькім світі, що це галицьке зєдинене духовенство повалило католицьку унію в Холмі. Розуміється, промовчали польські політики про те, як вони самі облатинщенням і польщенням Холмщини та введенням холмського унійтського клеру в польську революційну аферу причинилися до твердого діла російського царату.

Той факт подав у зручний спосіб польсько-

тиви у тій дуже делікатній справі з будь якої, а в першу чергу з лівої сторони сойму. Тому по семи роках ми змушені сами взяти ініціятиву в свої руки і предложити проект новелізації закону.

Але є ще друга сторона медалі. Українськими інвалідами опікується українське громадянство. Дає їм, на що його стати. Всього 200.000 золотих виносить бюджет Т-ва Допомоги Інвалідам. Але й у цій акції стрічаємося з дивними перешкодами зі сторони адміністраційних властей. Від двох років Т-во не діставало дозволу на публичні збірки. Аргумент — перетяження суспільности збірками і т. п.

Недавно був у Львові мін. Пристор. З обовязку голови Т-ва пішов я до нього і просив за інтервенцію в тій справі, бо вважаю, що мін. суспільної опіки повинен старатися, щоби суспільна опіка ділала.

Спершу мін. Пристор здивувався: Якто, то українські інваліди не дістають державних рент? Дивне це, якщо міністр не знає, що діється в його ресорті.

В результаті інтервенції Т-во дістало дозвіл на... триденну збірку...

Далі пос. Паліїв згадав про практики в коломийськім повіті при виплачуванні пенсій вдовам. Були випадки, де з вдів стягано по 25 зол. на памятник Пілсудського, погрожуючи, що якщо вдова не дасть тих грошей, то Пілсудський відбере їй пенсію.

Вкінці пос. Пал. поставив внесок, щоби як окремий параграф вставлено 500.000 зол., як дотацію для Українського Т-ва Інвалідів на ренти українським інвалідам. Внесок цей упав. За ним голосували тільки українці і жиди.

Відкриття морської конференції у Льондоні.

З Льондону повідомляють, що англійський король приняв дня 20. січня 27 представників ріжних держав, що прибули на морську конференцію. Цих делегатів представив королеві Мекдональд. Король привитавши сердечно гостей, висловив надію, що конференція закінчиться успіхом.

Музично-літературний вечір.

З нагоди гостини О. Олеся у Львові.

Рухливе Товариство „Червона Калина" влаштувало дня 20-го п. м. „Музично-Літературний Вечір" з нагоди гостини О. Олеся у Львові. Вечір був, точно беручи, літературно-музичний, бо на 10 точок програми лише три були музично-вокальні. Та його організатори знають нашу публику, не дуже настроєну до літератури. І мабуть тому публика виповнила салю. Особа популярного поета, якого в нас ніхто не бачив, притягла в першій мірі чимало цікавих.

Вступне слово п. П. Коструби про головні напрямні нашої сучасної поезії було збудоване на вірній аналізі, інтеліґентне і зберігало пропорції такої орієнтаційної перемови. На вечорі виступала ґрупа молодих авторів, згуртованих довкола „Червоної Калини", може й не дуже близьких характером своїх творів, а зближених особисто. Речник цієї ґрупи О. Бабій витав в особі Олеся представника поезії, що для неодного з них ставала зразком у революційно-патріотичному пориві й тематиці. Олесеві складали поклін як поетові, що досі лишився вірним своїм давнім ідеалам і не пішов на компроміси з владою, яка приневолила його покинути батьківщину.

Поодинокі твори авторів відчитували рецитатори пп. М. Левицька, І. Шкварківна й А. Фіголь. При такій спілці рецитатор може складати вину на автора, що не дав йому досить „сильного" або „відповідного" тексту для декламації, а автор на рецитатора, що не добув із твору повноти враження. Тому важко встрявати в цей спір у ролі судді. Відчитані твори були всі на літературнім рівні. Хоча більшість з них була вже друкована, публика напевне чула їх уперве. Найбільшу силу мали поезії Олеся й „Ірляндська леґенда" О. Бабія. Нарис В. Софронова-Левицького „Молодість" звернув на себе увагу кількома глибшими психольоґічними спостереженнями. Поеми М. Матіїва-Мельника й Юр. Шкрумеляка були трохи задовгі. Поема Меріяма „Забавки" пробувала передати настрій сальонової нудьги, використаний давно чужими поетами, в нашій поезії ще новий.

Коли 4-го грудня на цьому місці О. Бабій здавав справоздання з виступу групи наймолодших наших письменників, що давали „Літературний Ярмарок", ужив він сильних висловів, кажучи, що „трьох чи чотирьох авторів виступили з творами майже зрілими, майже мистецькими". Коли новики й дебютанти дають майже мистецькі твори, то які слова признання лишаються для наших найбільших письменників? Навіть не кожний із них може дати майже мистецькі твори. Тому нехай вибачать симпатичні автори другої, старшої групи, що принагідно виступали на вечорі „Червоної Калини", коли скажемо обережніше, у більшій згоді з дійсністю: їх виступ був літературний і залишив добре враження. Коли вони хотіли би трохи поважнішого осуду, відповідно до своїх поважніших літературних домагань, то слід би їм звернути увагу, що їхнє бажання давати громадянству сильну бадьору літературу не зовсім іде в парі з їхніми творами. Більшість із цих творів продовжує стару романтичну мелянхолію, мрійливу тугу, зітхання за летом у вірей. Навіть там, де вони хотять добути крицеві тони з воєнних переживань, на перше місце виступає: розпука, запах згарищ і трупів.

Справжній талант рецитатора з усіма даними на доброго актора: з голосом, дикцією й поставою має п. А. Фіґоль. Обі рецитаторки мали в ньому небезпечного суперника. Декого могла вразити вимова „світ", „спів" і „ся" (при кінці дієслів) так, немов би ці слова затратили своє мягчення.

Сольо-співи п. І. Шмериківської-Приймової і форт. соля п. В. Нижанківського не потрібують окремих признань, бо вони мали їх при інших нагодах, від осіб більше компетентних. Оплески музикальної авдиторії мають для них більше вартости, як компліменти від нефахового рецензента.

М. Р.

З судової салі.

Під замітом приналежности до УВО і вбивства сільського парубка.

Дня 21. ц. м. перед львівським судом присяглих розпочалася розправа проти селян із Вербіжа, пов. Сокаль, про яку вчорашнє „Діло" згадувало.

На лаві обвинувачених засіли: Гриць Шимків (званий Борисом) 23-літній парубок, Гриць Покидко (званий Павелко) 21-літній парубок із Вербіжа, Михайло Покидко (літ 24), Гриць Огородник (званий Новосада, літ 21), Степан Покидко (званий Мельник, літ 25), Гриць Покидко (званий Качоросом, літ 25), Гілярій Покидко (Огородник).

Акт обвинувачення говорить, що Володимир Покидко (гімназіяльний учень) і Гриць Шимків зорганізували у Вербіжі „УВО", до якої вербував членів Михайло Покидко. Всі інші обвинувачені належали до цеї організації та брали участь в її нарадах. Акт обвинувачення на підставі поліційного слідства твердить, що УВО мали на меті: викликати у Східній Малопольщі українське збройне повстання і створити українську державу шляхом домашньої війни, бунту і відірвання Східної Малопольщі від Річипосполитої Польської.

Члени УВО у Вербіжі, повіт Сокаль, мали збільшувати свою організацію, купувати зі ощаджені гроші зброю і ждати хвилини, коли „задзвонять червоні дзвони, або затрублять труби" як сигнали до повстання проти Польщі. Тоді УВО мало взяти участь у повстанні, розброїти постерунок поліції і т. д. Обвинувачені Володимир Покидко і Гриць Шимків вимагали від членів організації такого послуху, що „колиб треба вбити рідного батька, то батько мусів бути вбитий". За зраду тайни, УВО грозило карою смерти.

Члени УВО у Вербіжі збирались на наради у „Просвіті", в кооперативі і на цвинтарі. Обвинувачені тим чином допустились злочину проти § 58 про державну зраду. Окрім того акт обвинувачення закидає Гілярієві Покидкові і Грицеві Шимкові злочин проти § 134, 135, якого допустились тим чином, що 15. липня 1929 р. застрілили Филипа Гриціва селянина з Вербіжа, а то так, що Гриць Шимків дав наказ Гілярієві Покидкові виконати вбивство і дав йому револьвер, а Гілярій Покидко послухав наказу і застрілив у ночі сплячого Филипа Гриціва.

Акт обвинувачення твердить, що Филипа Гриціва вбито з політичних мотивів тому, що він був „сіллю в оці УВО" та перешкоджав орґанізації в роботі, але обвинувачений Гілярій Покидко признається в суді сам, що він убив Филипа Гриціва зі заздрости, що Филип любив його дівчину Настю і що через ту Настю між ним і Филипом прийшло на забаві до суперечки, яка потім скінчилась убивством. Гілярій Покидко так як інші обвинувачені зізнають, що до ніякої військової організації не належали, що признались у поліції до приналежности до УВО лише тому, що побоювались побоїв з боку поліції. Всі обвинувачені доказують, що в ніяких

австрійський міністр Землковський (як признається у своїх споминах) австрійському цісареві Франц Йосифові. Цей монарх, як відомо, опирав свою владу на католицькій церкві; а в наших справах був відомий з того, що дивився на нас через окуляри своєї двірської камарилі і високої магнатерії та не входив ніколи в те, що ділося в низах. Коли йому вказано на холмську історію, він став від тоді противником нашого народу і нашої церкви.

Разом з тим настав на віденськім дворі неприхильний для нас настрій, а дальше йшло вже віддавання необмеженої влади в краю польській стороні. Так завелися в нас найбільші кривди і самоволі, котрі тяжко вражали нашу суспільність. Мірилом цього зміненого супроти нас курсу може служити між іншим обставина, що галицький сойм, котрий вибирав у тих часах зпоміж себе послів до парляменту, висилав туди лиш одного нашого посла (зразу о. Івана Гушалевича, а відтак о. Івана Озаркевича), які, очевидно, не мали там ніякого значіння. Розуміється, що в тих обставинах приймалася в численних наших кругах зневіра у власні сили і причинялася ось так до поширювання русофільства.

Не буду тут переповідати всіх подій, які у нас тоді через десятки літ довершувались, бо вони ще в памяти всіх старших людей. Згадаю лише про „Народову Орґанізацію", заложену у 80-их роках мин. в., що поклала собі за мету основувати по наших селах для дрібних горсток латинників латинські костели і парохії, щоби при їх помочі перетягати наших людей в латинський обряд і так їх польщити; про „Товариство Школи Людовей", що закладало всюди польські школи з такою самою метою; про віддання при польській співучасти реформи Василіян в руки ворогів нашого обряду і народу; про інтриги тих-же латинників на львівськім синоді 1891 р. і викривлення його ухвал; а вкінці вкажу на ославлені галицькі вибори, що фальшуванням голосів, явними насильствами, а то й проливом крови були іронією над усяким правом і конституцією, на що не було в цілій державі ніякої заради, ні відклику. Адже відомо, що по кривавих Баденівських виборах вибралася громадна депутація нашого народу до цісаря, шукаючи у нього справедливости й охорони конституції, ним-же самим наданої, а він збув її грубими словами: „Адіє майне Геррен", значить по нашому: „Забирайтеся звідси"! А пізніше говорив у своїй вузкоглядности, що „тоді вмирав би спокійно, якби галицькі русини перейшли в латинський обряд".

Ось у таких обставинах, витворюваних фальшивою політикою наших сусідів і сліпозорої австрійської влади, мусіла збирати наша національна партія здорові елементи свого народу і провадити його до осягнення нашого ідеалу. А добрим речником у цьому змаганні було наше „Діло". І наша праця на полі просвітнім, економічнім і суспільно-політичнім находила щирий відгомін у всьому галицько-українському народі. Під прапор наших змагань горнулися щораз численніші маси. Доказом цього духа служить хочби факт, що в загальних виборах, коли вже годі було знехтувати голос всього народу, вислали ці маси українських представників у віденський парлямент, які там кріпко стояли за права свого народу, а при розвалі Австрії проголосили ці самі маси незалежну Україну.

В остаточному осягненні свого ідеалу стрінув наш український нарід як у Галичині так і на Великій Україні більші трудноші. Одначе великий і здоровий нарід не може ніколи впасти і світла будучність безперечно перед ним. Можна тільки жалувати, що наші сусіди, ще не досить навчені своєю давньою історією і трагічним вислідом їх боротьби з Україною, — взялись тепер, опоєні хвилевим щастям, продовжувати свою давню політику супроти українського народу. І замісць шукати в інтересі обох народів доброго союзу між ними, особливо при грізному становищі деяких сусідів, беруться викликувати нові хмари, які можуть вийти для обох народів фатально. Тадарма — великий і свідомлений нарід не зречеться вже свого права, переможе всі трудноші і недалека вже пора, коли сповняться слова нашого віщуна: „В своїй хаті своя правда і сила і воля".

нарадах політичного характеру участи не брали, а на цвинтарі підчас зелених свят радили тільки над тим, що треба би закупити таблиці на могили стрільців упавших за Україну. Обвинуватений Гілярій Покизко складаючи свої зізнання часто вибухає плачем, жалує що вбив Филипа Грицева і доказує, що ділав під впливом заздрости й алькоголю. Зізнання обвинувачених тривають далі.

Апел. розправа за шпіонажу.

Дня 21. січня львівський апел. суд займався присудом у справі тернопільського гуртка людей, обвинувачених за шпіонажу (про що ми повідомляли вже вчора). Ап. суд. щодо Сороки признав вілклик прокуратора, тому *підвишено йому кару на 7½ року*, а це тому, що Сороку засудили крім шпіонажі ще й за злочин обманства, якого допустився тим, що намовляв батьків до фальшивих зізнань перед судом. Цетнерові зменшили кару з 4-х на 3 роки. Всі інші присуди тернопільського окр. суду затверджено.

Отворення морської конференції.

Привітна промова короля Юрія.

Дня 21. січня в королівській галерії палати льордів відбулося святочне відкриття морської конференції. Король Юрій в промові зазначив, що з почуванням щирого вдоволення прийшов на конференцію, щоби привітати делегатів пятьох вел. морських держав, які збираються задля усунення прикрих наслідків у ділянці морських зброєнь і задля обмеження їх розвитку до конечностей, вказаних безпекою народів. Король вірить, що делегатів оживляє однаково благородне бажання усунути раз на все перешкоди на шляху до мира, основаного на щастю та ладі. Вірить кріпко, що висліди конференції доведуть до негайного зменшення богато тягарів, які тепер пригнітають народи, а також дадуть субстрат розоружній комісії Ліги Націй і будучій заг. розоружній конференції до ще подрібнішого обговорення тієї справи. В тій надії слідкуватиме наради тієї конференції з найбільшою увагою.

Бюджетова комісія.

Наради над бюджетом мін-ства промислу та торговлі.

Дня 21. січня радила соймова бюджетова комісія над бюдж. прелімінарем мін-ства промислу та торговлі. Реф. Качановський (ППС.) сказав, що по літах оптимізму заломилося госп. життя, число безробітних постійно зростає. Промисл ледви животіє. Причиною цього не лише світова конюнктура, але й незорганізування вн. ринку і лихий грошовий устрій. Уряд у своїх заміpах брав під увагу головно капіталістичні чинники, а не думав про чинник праці. На закиди референта відповідав міністр промислу та торговлі Квятковський.

На попол. засіданні голосували над законом про додаткові кредити. Приняли 75 тис. на пропагандовий фонд при позиції 2½ міл. на дисп. фонд мін-ства вн. справ. У голосуванні приняли внесення пос. Ратая (Пяст) на скреслення з дисп. фонду 1.750 зол.

Голосування над бюджетом мін-ства освіти.

На тімже засіданні бюдж. комісії відбулося голосування над бюджетом мін-ства освіти. На внесення референта Вершлера (Пяст) скреслили 1 міл. 500 тис. з кредиту на фізичне виховання молоді. Голосували над внесенням пос. *Великоновича* та Жука (укр. рад.), щоби вставити мільон зол. на будову *українського університету у Львові.* За внесенням тим, крім внескодавців, голосували лише соціялісти. Внесення відкинули 12 голосами проти 9.

Бюджет мін-ства публ. робіт.

Референт Павловський (Стр. Хл.) зазначив, що теп. бюджет мін-ства публ. робіт нижчий від попереднього на 5 міл. зол. Будівельні кредити почт і телеграфів требаб врахувати до тихсамих публ. робіт. Відповідав міністр публ. робіт Матакевич. Він м. і. сказав, що справа осушування Полісся поступає так інтензивно, що кредити призначені на те, що року вичерпуються. В дискусії промовляв м. і. пос. *Ладика.*

Конституційна комісія.

Конституційна комісія під проводом пос. Маковського радила далі над проєктом Клюбу ББ. ревізії конституції та проєктом лівиці. Присутні були мін. справедливости Дутк[illegible] і [illegible] Сечковський.

Пос. Ґрінбавм каже, що точка тяжкости є не в збільшенні влади президента і уряду, але в ділянці прав горожан нац. меншин і робітника. Колиб на основі досвіду, головно з останніх літ, перевести ревізію конституції, то передовсім треба би усунути всі можливости приноровлювання злобної інтерпретації, що шипать гор. права й зменшують права парляменту.

Наради потревають довше, бо крім послів, що вже говорили, записалося ще 15 бесідників.

Кріваве віче трьох Л.

Один убитий, 2 ранені.

У присілку Затилі (біля Белзця) зібралося около 1000 людей (у цьому богато мешканців томашівського повіту) на віче трьох Л (Леніна, Лібкнехта і Люксембурґової). Вічевики після промов ком. бесідників пішли зверед Белзця в напрямі Любичі. Поліція заступила демонстрантам дорогу. Прийшло до сутички. Поліція вжила пальної зброї. Від її куль згинув на місці один із демонстрантів Попіковський, один демонстрант тяжко ранений, а один легше. Поліція арештувала кількох людей, яким закидає уладження демонстрації. На місце приїхав староста і комендант поліції.

НОВИНКИ

— ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на лютий виносить 5 зол.

— Фотограф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 5960. 38 36—?

— Посмертна виставка праць арт.-мал. В. Крижанівського. Дня 15. лютого ц. р. в салях „Національного Музею" у Львові буде уладжована посмертна виставка картин, рисунків і графіки арт.-мал. В. Крижанівського. Комітет по уладжуванні виставки просить осіб, у яких є праці В. Крижанівського, передати чи вислати їх на адресу: Львів, вул. Можнацького 42. Український Нац. Музей, з дописксю „Виставка Крижанівського", з слідуючими відомостями: 1) назва річи; 2) прізвище й адреса власника; 3) ціна річи (не для продажі). Комітет бере повну відповідальність за охорону, неушкодження і зворот річей. На бажання повертає кошти транспорту. Пересилати просимо до 5. лютого, щоби їх скатальогувати, чи зробити кліші. Буде ілюстрований катальоґ. За всякими інформаціями звертатися на адресу: П. Ковжун, Львів вул. Вроновська, ч. 20. Комітет: М. Голубець, П. Ковжун, М. Луцький, В. Луцький, М. Осінчук, С. Музикова, О. Новаківський.

— **На волі.** В суботу 18. ц. м. вийшов з львівської слідчої вязниці на волю після кількамісячного сиділення п. Ярослав Чиж, редактор „Народньої Волі" у Скрентоні, Па, Злучені Держави, обвинувачений у співучасти в замаху Федака. Не зважаючи на цькування й алярми польської преси з приводу арештування п. Чижа, що приїхав був підчас ферій у відвідини до своєї рідні, скрупулятно ведене слідство не виявило за ним ніякої вини і його остаточно випущено на волю.

— **Як воно справді було у „Просвіті" в Дубравці.** Перед кількома днями редакція дістала допис із Дубравки, що підчас Різдва парубки посварились між собою у „Просвіті" і вибили вікна у домі цього товариства. Цю допис поміщено у 14. ч. „Діла" за 21. січня, а сьогодні дістаємо про цей випадок із певніших джерел ближчі відомости, з яких видно, що в Дубравці, в Жидачівщині, третього дня різдвяних свят члени читальні „Просвіти" колядували на „Рідну Школу". Ця коляда так обурила місцевий гурт кацапів, що в третій день свят вони напали на домівку чит. „Просвіти", яка находиться в домі Василя Стасика і стріляючи з револьверів вибили вікна, здемолювали урядження читальні, підпалили акти — одним словом знищили цілу читальню. Між напасниками вдалось пізнати Василя Петришина, Василя Гудака, Олексу Паламара, Івана Чехрія, Миколу і Юрка Мудрого і Михайла Красія зв. Довбняк. Цей останній є службовиком „Народнього Дому" у Львові і він стріляв з револьвера. Поліція обмежилася лише до списання протоколу. Як бачимо, це не була бійка парубків іззза особистих порахунків, а напад москвофілів на українську „Просвіту".

— **Новий волинський воєвода.** Міністр внутр. справ іменував віцевоєводу Осипа Слешинського воєводою Волині.

— **Нові виборчі протести.** Дня 22. січня найвищий суд у Варшаві розглянув нові протести проти виборів до польського сойму у виборчих округах Валовичі, Новий Санч і протести проти виборів до сенату у краківськім воєвідстві. У справі протесту з округа Валовичі вислід буде оголошений 7. лютого, а інші протести відкинено як безпідставні.

— **Розбійники.** Дня 14. січня кількох селян із Петранки в Калущині, вертало зі Старого Угринова через ліс до дому. У лісі напала на селян банда розбійників, які залізними палицями побили так сильно Степана Небиловича по голові, що Небилович за пару годин помер. Розбійники повтікали невідомо куди. У звязку з цим убивством в Угринові арештовано Федора Зварича і Івана Васильова. Треба згадати, що в цих околицях такі розбійницькі напади бувають дуже часто: Минулого року Прокіп Яцків із Петранки убив на межі свого сусіда Миколу Ониськова.

— **Шкільне півріччя.** Польське міністерство освіти подає до відома, що перше шкільне півріччя кінчиться 30. січня, а друге починається 4. лютого, так що дні від 30. І. до 4. II. будуть малими вакаціями.

— **Знижка пашпортових оплат?** Мін-ство внутр. справ і мін-ство скарбу у Варшаві переговорювали в справі зниження оплат за закордонні пашпорти. Мін-ство внутр. справ є за ліберальнішим трактуванням справи, мін-ство скарбу протиставиться цьому. Всеж таки можливо, що оплати за закордонні пашпорти значно обнижать, а саме: оплата за такий пашпорт виноситиме 80 до 100 зол. Нові оплати обовязувалиб від 1. квітня ц. р.

— **Вияснення.** У 14 числі „Діла" подано у львівській хроніці (новинки) замітку про те, що при вул. Кампіяна ч. 9 отруїлась наслідком нещасливої любови 17-літня Марія Головчак, яка опісля померла у лічниці. До цієї замітки дістаємо таке вияснення: Пок. Марія Головчак була служницею у панства Новицьких при вул. Кампіяна 9. Вона не має нічого спільного з панною **Марією Головчаківною,** студенткою Українського Музичного Інституту, яка повна сил і молодечої радости студіює далі з успіхом музику.

— **Ріжні вісти.** Недалеко Льос Анджельос була катастрофа пасажирського літака, який упав на березі моря. У цій катастрофі згинуло 14 осіб.— До Варшави приїхав новоіменований посол СРСР Овсієнко. — В Лодзі Каліській арештовано 4 залізничих урядовців, які виробляли залізничникам посади за великі грошеві винагороди. — У Вильні застрілився багатий колись купець Іван Буковський, а причиною самовбивства було те, що Скарбова Палата мала заквеструвати його майно за невирівнані податки.

— Новий катальог книжок на 1930 рік висилає даром бібліотекам Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 1318 1-10

Ціни набілу у Львові.

Маслосоюз нотує дня 21. І. н. р. такі ціни набілу: масло солене експортове пріма 1 кг 5·40 зол., масло десерове несолене пріма, 1 кг. 5·20 золотих; молоко, 1 л. 34 сотики; сметана, 1 л. 1·70 золотого; копа яєць 7·80 золотого.

Тенденція цін знижкова.

Переписка Редакції.

Шановних Дописувачів, що засипали нас в останньому часі статтями, дописами й ріжними замітками, повідомляємо, що використаємо по можности весь присланий матеріял, як тільки найдеться на це місце. За спізнання в поміщенні тих дописів, спричинене тим, що ми мусіли перш за все помістити в „Ділі" ювилейний матеріял, наших Шановних Дописувачів сердечно перепрошуємо.

Зі спортового життя.

ШИРШІ СХОДИНИ ЧЛЕНІВ К. Л. К.

На ширших сходинах членів КЛК., які відбудуться в четвер 23. І. ц. р. в год. 7½ вечором у Т-ві „Земля", Ринок ч. 43, виголосить проф. Ст. Гайдучок реферат п. заг. „Окрушини з лещетарського спорту".

ЗМАГАННЯ У ВІДБИВАНЦІ.

Сокіл-Батько уладжує в понеділок 27. січня ц. р. змагання у відбиванці для дружин жіночих

га для мушии. Зголошення до змагань приймає канцелярія Сокола-Батька щодня від год. 10—2. до суботи 25. І. Ближчі інформації будуть ще подані в пресі.

Шахи.

Загальні Збори „Шахового Коника".

Загальні Збори Т-ва Українських Шахістів „Шаховий Коник" відбулися дня 15. грудня в домівці Т-ва „Зоря" (Вірменська 25). Новий виділ уконституувався так: Е. Чучман — голова, С. Попель — заст. голови, Е. Онищук — секретар, М. Утриско — скарбник, Т. Кукич — господар, А. Білик — бібліотекар; члени виділу: Р. Кміцикевич, Ю. Кордуба. Контрольна комісія: д-р О. Назарук, Я. Чорний, Я. Скопляк.

Кваліфікаційний турнір у Т-ві „Шаховий Коник".

Розгривки І. і ІІ. ґрупи кваліфікаційного турніру в „Шаховім Конику" вже скінчилися. Перша ґрупа: І. Ю. Кордуба 8 п., ІІ. і ІІІ. М. Утриско і Т. Кукич, IV. і V. Я. Шевчик і М. Кордуба, VI. і VII. Г. Терлецький і Л. Кузьма, VIII. С. Телеґа (5 вальк-оверів), ІХ. В. Олексин, Х. О. Калимович. — Друга ґрупа: І. „Мета" 8 п., ІІ. д-р Лебедович, ІІІ. З. Гуркевич, IV. А. Білик, V. Матчак, VI. і VII. Ленчик і Чуловський, VIII. Савчак, ІХ. Купчик, Х. Косс.

Турнір за мистецтво Львова.

Клюб Українських Шахістів „Шаховий Коник" повідомляє, що турнір за мистецтво Львова розпочинається 25. І. п. р. і до того дня приймається вписи зголошених. Турнір відбуватисяме в каварні „Народня Гостинниця". Вписове для членів Клюбу зол. 7, для нечленів 10 зол. Побідники одержать гарні та цінні нагороди.

Виділ.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 22. січня, год. 7·30 вечором „Галька".

Четвер, 23. січня, год. 7·30 веч. „Княжна Шікаго".

Малий Міський Театр:

Середа, 22. січня, год. 7·30 веч. „Мірeле Ефрос". (Гост. виступ В. Сенашкової).

Четвер, 23. січня, год. 7·30 вечором „Мірeле Ефрос". (Гост. виступ В. Сенашкової.)

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Середа, 22. І., „Рапанька в Гонгу". Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Четвер, 23. І., „Рапанька в Гонгу". Дві вистави; год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Співаючий сміхун".

КАСІНО: Предивна ґрехня Ніни Петровни (Бриґіда Гельм).

КОЛЬОСЕЙ: Гроза смерти. Летун у болумах.

ЛЕВ: Любовний шепіт ночі (Ліля Датовер).

МАРУСЕНЬКА: Ґраф Монте Хрісто. Пімста ґрафа Монте Хрісто (обі серії разом).

ОАЗА: Грішниця без гріху (Мельодія мадярської пушти).

ПАЛЯС: Звукова фільма: Жертвенна ніч.

ПАН: Трикратне весілля.

ПАСАЖ: Хто злодій? (Бюк Джонс).

ПРОМІНЬ: Кохаки.

СІЛЕВЕ: Місто насолод (Мозжухін).

ФАТАМОРҐАНА: Кохання кн. Сергія.

ХИМЕРА: Королівська любка.

УТІХА: Останній сон.

Програма радіо.

Четвер 23. І. 1930.

Варшава (1411,7) 12·40 Шкільний концерт. **Краків** (312,8) 19·10 Трансмісія з Варшави. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·30 Спів. **Льондон** (356,3) 20·45 Староанглійські пісні, співає Катя Вінтер. **Берлін** (418) 16·30 Концерт данської музики. **Рим** (441) 21·02 „Сільвано" опера Масканія. **Прага** (487) 19·05 Популярна музика. **Мілян** (501) 20·30 Літературні новини. **Брюссель** (509) 21·00 Концерт з Амстердаму. **Відень** (516,3) 15·30 Орхестра Банера. **Мюнхен** (533) 16·30 Оперетова музика. **Будапешт** (550) 16·30 Радіоакадемія. **Москва** (825) 15·00 Оперетова музика. **Ленінград** (1000) 16·30 Пісні Шуберта, співає Ліда Верлин. **Харків** (1304) 18·30 Концерт радіотеатру (твори українських і російських композиторів).

Пятниця 24. І. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Хор зі церкви св. Магдалини. **Краків** (312,8) 16·25 Концерт грамофонових плит. **Гельсінґфорс** (221,4) 8·15 Спів. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Циганська капеля. **Льондон** (356,3) 21·15 „Мікадо" оперетка Суллівана. **Берлін** (418) 20·45 Концерт данської музики. **Стокгольм** (436) 20·00 Мендельсон, Вебер, Берліоз. **Рим** (441) 21·02 Рожа Стамбулу. **Прага** (487) 19·05 Мандоліністи і гітари. **Мілян** (501) 20·30 Симфонічний концерт. **Брюссель** (509) 18·00 Камеральна музика. **Відень** (516,3) 20·00 Мандоліновий концерт. **Будапешт** (550) 19·30 „Кавалір срібної рожі" Штравса. **Москва** (825) 19·30 Ліст, Вагнер, Корсаков. **Ленінград** (1000) 16·30 Пополудневий концерт. **Харків** (1304) 18·30 Менщостевий концерт. **Париж** (1725) 19·35 Грамофонові плити.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Комітет Допомоги вдовам і сиротам по священиках" у Львові устроює дня 4. лютого 1930 в просторій салі „Тов. Стрілецького" при вул. Курковій 93. І. **Концерт** при участи першорядних артистичних сил. II **Вечерниці з танцями**, які зачнуться безпосередно по концерті. Добра забава запевнена. Власний добірний буфет. Запрошення можна набувати в „Достаі" при вул. Домініканській 11/І. В день забави при касі від год. 4 попол. 1317 1-1

Велику костюмівку для малих дітей уладжує Секція Сирітських Опікунок і Т-во „Українська Бесіда" в дні 9. лютого п. р. в 4-ій год. пополудні в салі „Бесіди", вул. Рутовського 29, І. пов. ганок на право. Знаменита забава! Веселі несподіванки! Спільна фотографія! Саля огріта. 1315 1-1

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних хоріб **та лікарської косметики** ординує від 8—10 ½, 14—18, в неділі і свята від 10—11. Гірське сонце. Вапофор. Діатермія. Кріотерапія. Сепаратні почекальні. **ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.** 826 Телефон 65-87. 60—?

Одинока нагода

протягом **січня** купити дешево і добре. Продаватимуть складниці І. краєвої фабрики капелюхів **Р. НАЙВЕЛЬТА у Львові.**

Капелюхи:

Мужеські	Жіночі:
по зол. 8·50, 12·50, 15·50, 17·50 і 19·50.	по зол. 6·50, 11·—. Берети зол. 4·50. Шапки „ 5·50

1217 3—?

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

1206 **Пересвітлення Рентгеном.** 13—?

Подяка.

Отсим складаю щиросердечну подяку Вп. д-рові **А. Мікевичівній**, лікарці Каси Хорих м. Львова за дбайливу опіку, совісну лікарську поміч і вилічення з тяжкої і довготревалої недуги моєї доньки. Не менше дякую примареві Загального Відділу Загального Шпиталю у Львові Вп. д-рові **В. Ліпинському**, лікарям д-рові **О. Шкирпанівній** та д-рові **В. Блюменкранцові** за їхню поміч, труди та опіку в часі побуту хорої в шпиталі. Одночасно сердечно дякую Вп. д-рові **І. Курявцеві** за його ради, батьківське відношення та безінтересовну поміч в часі нещастя, яке стрінуло нашу дім. — **І. Квасниця.** 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку на рати від десятків літ знана фірма Ян Зельтенрайх Львів на Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1107 33

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа), Тел. 17—29. 1195 3—?

ОДРУЖИТЬСЯ хочби з бідною постійної вдачі інтеліґенткою здоровий, середніх літ, інжинір власник фабрики. Поважні листи без фотографії з повною запорукою тайни приймає з чемности: Цукорня Федусевича в Коломиї, для А. У. 1249 7—10

СВЯТОЧНА Служба Божа Ярославенка на мішаний хор, партитура 5 золотих. Продають книгарні. 1258 3—3

НА продаж нова 2-поверхова камениця, з повним комфортом, солідно будована, вільне 3-покоєве мешкання, при вул. Виспянського ч. 29, довг в Банку Господарства Краєвого. Зголошення у Господаря від 9—11 рано. 1275 3—3

СТАЛА ЕГЗИСТЕНЦІЯ! Шукаємо заступників до продажі державних облігацій, премійок і доларівок на рати. Платимо найвищу провізію, зачети на кошти подорожей, крім цього при совісній праці патент, Касу Хорих, Пенсійний Фонд і сталу платню. Пересилаємо точні місячні розчислення. Зголошення: „Повшехна Унія Кредитова", Львів, Сикстуська 8, тел. 9—98. 1319 —3

Гіркий то сміх...

Воєнні оповідання, написав **д-р Степан Шухевич.**

Це найновіше видання Нового Часу" на доброму папері в гарній обгортці на 200 сторін друку великого формату

Книжка написана надзвичайно цікаво, а на зміст її складаються такі розділи: 1. Мобілізація. 2. Виступали. 3. Паніка. 4. Непорозуміння. 5. Переглад. 6. Вперед. 7. Лови на турів у пустарі Білої Вежі. 8. Шпигуни. 9. Протинаступ. 10. Гіркий то сміх. 11. Відпустка. 12. Сіра буденщина. 13. Кіточка. 14. Бідолаха. 15. Війна війною. 16. Зміна престола. 17. Цукор. 18. Грізна небезпека. 19. Хто має щастя. 20. Також щастя. 21. На відпочинок.

Ціна книжки 5 зол., пересилка 60 сот.

1315 1—3

Висилає за попереднім надісланням готівки

„НОВИЙ ЧАС", ЛЬВІВ, ВУЛ. БОЇМІВ 4., І. п.

ВИБАГЛИВІ МЯГКІ ВОВНЯНІ УБРАННЯ

прати завсіди дома Люкс'ом

ВОВНЯНІ убрання нищиться найчастійше вже при першому пранні якимось невідповідним середником .... одиноко через раціональне прання Люкс'ом можна продовжити істнування і естетичний вигляд тих річей у справді чудовий спосіб.

Система прання є легка і проста, — ось інструкції: жменю миляних кришталів залити відповідною скількістю горячої води й вбити густу піну. Остудити її доливаючи зимної води, щоби негайно мати розчин готовий до вжиття. Прати все вигнітаючи долонями. Сполокувати в літній воді, кількакратно зміньованій. Не викручувати. Люкс є на цілій лінії неохибний. Усуває скоро бруд, — причому шкідливе тертя стає зайве.

Від Люксу не корчиться тканина

КУПОН

До фірми „Sunlajt" Акційної Спілки Почтова Скринька 479, Головна Почта, Варшава.

Прошу безплатно прислати мені зразок пакету Люкс, що вистарчає на пробне прання

Імя і назвище ____

Адреса ____

Lx 8 — 026

1315 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.